

WIOSNA, IZRAEL, PTAKI

Jacek H. Graff

Izrael jest krajem bardzo pięknym, zróżnicowanym pod względem geograficznym i klimatycznym. Cechuje go bogactwo flory i fauny. Oba te światy są powiązane licznymi współzależnościami. Wiosna jest wdzięcznym okresem do obserwowania tego zjawiska. Rośliny rozpoczynają wegetację po okresie spoczynku, zwierzęta przystępują do kojarzenia się w pary. W cyklu „Roślinność Izraela” Jacek H. Graff przedstawiał Czytelnikom Naszej Gminy różne gatunki drzew, krzewów i kwiatów. Teraz opowiada o przedstawicielach ornitofauny Izraela:

Początek izraelskiej wiosny 2011... O tej porze roku, ptaki w upierzeniu godowym, wykazujące wzmożoną ruchliwość i komunikację głosową, dobierające się w pary. Najwięcej spotkałem gatunków z rzędu wróblowych. Ponad połowa współczesnych ptaków należy do tego rzędu, zróżnicowanego pod względem wielkości i wyglądu, od kruka do mysikrólika. Cechami wspólnymi dla tak odmiennych ptaków jest charakterystyczna budowa podniebienia, krtani i stóp. Kruk kusy (*Corvus rhipidurus*) zwrócił moją uwagę swoją sylwetką w locie, różniącą się od kruka i innych pokrewnych gatunków żyjących w Polsce. Dość krótki ogon (stąd nazwa) i większe skrzydła są istotne dla lotu szybowcowego, przy wykorzystaniu ciepłych prądów powietrznych. Taki lot jest charakterystyczny dla bocianów i sępów, a także dla kruka kusego.

Drugim gatunkiem była sójka jasna (*Garrulus glandarius atricapillus*), z czarnym, nastroszonym upierzeniem wierzchu głowy i czarnymi wąsami u nasady dzioba, kontrastującymi z prawie białym czołem i policzkami. Niebiesko-czarne lusterko na skrzydłach jest takie samo jak u sójki zwyczajnej (*Garrulus glandarius*) żyjącej w Polsce.

Ptaki obu tych gatunków krukowatych przejawiały zwiększoną ruchliwość w związku z początkiem pory godowej, poszukiwaniem miejsca na gniazdo i wyznaczaniem swego terytorium. Spokrewnione z naszymi szpakami czarnotki arabskie (*Onychognathus tristramii*), — wykazują skłonność do synantropizacji, czyli życia w sąsiedztwie człowieka. Był to czas dobierania się par i wyboru miejsca na gniazdo. Ptaki te charakteryzują się dymorfizmem płciowym: samce są czarne, połyskujące, samice – brunatne, bez połysku, a obie płci mają po zewnętrznej stronie skrzydeł pióra pomarańczowe. W tokowaniu i tworzeniu więzi między partnerami znaczącą rolę odgrywa dostarczanie samicy przez samca pokarmu. I tu czynnikiem utrudniającym okazali się turyści. Samce przynosiły samicom pokarm, a one wołały większe kęsy z rąk turystów.

Nie ma w Polsce odpowiednika innego gatunku z rzędu wróblowych – bilbila arabskiego (*Pycnonotus xanthopygos*). Te dość spore ptaki (19–21 cm długości), nie wykazujące dymorfizmu płciowego, są typowe dla Bliskiego Wschodu. Preferują ogrody, plantacje i zieleń miast, najlepiej z sąsiedztwem wody. One także zajęte były przygotowaniami do okresu lęgowego, podobnie jak inny przedstawiciel wróblowych – nektarnik palestyński (*Cinnyris osea*, syn. *Nectarinia osea*). Zauważyłem tylko samce walczące między sobą w powietrzu o terytoria. Wydawały się czarne z szafirowym połyskiem, podobne zewnętrznie do kolibrów.

Wróbel domowy (*Passer domesticus*) skolonizował osiedla ludzkie wraz z rozwojem rolnictwa, prawdopodobnie przed kilkoma tysiącami lat. Spotykałem go na trasie swojej wyprawy niemal wszędzie, prawie tak samo jak synogarlicę senegalską (*Streptopelia senegalensis*), przedstawicielkę rzędu gołębiowych.

Na koniec ptaki niemające odpowiedników w ornitofaunie polskiej – papugi, a ściślej dwa gatunki: aleksandretta obroźna (*Psittacula krameri*) i mnicha nizinna (*Myiopsitta monachus*). Obie są gatunkami nowymi dla Izraela, podobnie jak dla wielu innych krajów, również i europejskich. Ojczyzną aleksandretty obroźnej jest Afryka i Półwysep Indyjski z Cejlonem, mnichy nizinnej zaś – Ameryka Południowa. Wielkie wrażenie wywarło na mnie hałaśliwe stado zielonych papug żerujących w koronach drzew iglastych. Tak tu, jak i w innych zasiedlanych przez siebie nowych krajach wywodzą się od okazów introdukowanych oraz zbiegłych z hodowli. Papugi są efektowne wizualnie, niemniej mogą zakłócić równowagę nowego dla siebie środowiska, stając się konkurencją dla miejscowych gatunków ptaków.